

Hvordan tenkte de bibelske forfattere selv?

Tilsier Jesu eget bibelsyn at Noa må være en historisk person? Vi bør kanskje spørre hvordan forfatterne av Urhistorien selv tenkte om sine tekster. Bokklubbenes bind med de babylonske eposene Gilgamesh og Atrahasis (*Verdens hellige skrifter*, 2001) demonstrerer at flodfortellingen i 1. Mosebok har mesopotamiske 'bestefedre' som er inntil halvannet tusen år eldre enn de tidligste hebraiske tekster som finnes. I dette bindet setter Rolf Furuli (selv et Jehovas vitne) opp 22 litterære paralleller mellom Noa-fortellingen og de eldre kildene. Beretningen om Noa og storflommen er altså en yngre israelittisk gjenfortelling av en vandrende babylonsk fortellertradisjon, der mannen som bygget båten ikke heter Noa, men henholdsvis Ziusudra, Atrahasis og Utnapishti. Dette var de bibelske fortellere klar over, og derfor må 1. Mosebok 6–9 tolkes som en symbolfortelling mer enn en presis historisk dokumentar.

Mange innlegg i Verdidebatt reflekterer en holdning til Skriften med mye iver, men med mindre skjønnsomhet: En type 'bibeltroskap' som vil legge modernistiske kriterier for historisitet på Bibelens urtidsfortellinger. Kriterier som var fjernt fra de israelittiske teologer som under bønn og refleksjon skrev ned disse tekstene - tekster som Guds menighet valgte å anerkjenne som åpenbaring.

Det gamle testamente er skrevet ned fra Salomos tid av (900-tallet f.Kr.). Først da er hebraisk fundert som skriftspråk. En muntlig tradisjon kan godt gå tilbake til Moses sin tid, 1200-tallet. Men de mesopotamiske fortellingene går tilbake til tiden før Abraham, til midten av det tredje årtusen, tiden for skrivekunstens begynnelse. Det er nok noe optimistisk å spørre om Judeas teologer i åttende og syvende århundre kunne ha tilgang til bedre kilder enn disse. Å lete etter Noas biografi blir neppe enklere enn det har vært å finne arken hans...

Israels teologer i siste del av kongetiden intenderte ikke å skrive 1 Mosebok 1–11 som en dokumentarberetning. De kjente godt mesopotamiske fortellinger om flommen, og skrev sin versjon i lys av troen på Jahve, Israels Gud. De babylonske fortellingene kan bevare minnet om en storflom i prehistorisk tid. De bibelske fortellerne bruker de gamle beretningene som råmateriale til en symbolfortelling med et provoserende monoteistisk og etisk budskap i datidens religiøse univers: En slik flom kan ikke forklares ut fra de

mange gudenes nykker og irritasjon over at menneskene bråker og forstyrrer dem. Har det vært en flom, må det ha vært Israels Jahve som holdt menneskene til ansvar for etisk svikt.

La oss ikke gjøre denne beretningen til noe annet enn forfatterne ville ha den til. Bibeltroskap er å ta Skriften på alvor som forpliktende veiledning for lære og liv. Men det er også å ta på alvor de ulike litterære genre bibelske forfattere tok i bruk da de ga sine skrifter til Israels folk, og kjempet for å ta alle samtidens tanker til fange i tro og lydighet til den nidkjære Jahve. Og det er å ta på alvor det lys arkeologi og skrifffunn fra nabokulturene kaster over gammeltestamentlige tekster.

1 Mosebok 1–11 er fortellinger av en annen karakter enn beretningene i Samuels- og Kongebøkene. Disse kapitlene formidler i symbolform sann åpenbaring om Gud og menneskeslekten. Å gjøre 1 Mosebok 1–11 til en dokumentarberetning er ikke bibeltroskap, det er å misforstå tekstene!